

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
JULIANE KOKOTT
17 päivänä marraskuuta 2016¹

Asia C-68/15

X

(Ennakkoratkaisupyyntö – Grondwettelijk Hof (perustuslakituomioistuin, Belgia))

Verolainsäädäntö — Sijoittautumisvapaus — Direktiivin 2011/96/EU 4 artiklan 3 kohta ja 5 artikla —
Emo-tytäryhtiödirektiivi — Yhtiöiden verotus voitonjaon yhteydessä — Lähdeveron käsite —
Oikeudenmukaisuusvero (fairness tax)

I Johdanto

1. Tässä ennakkoratkaisumenettelyssä unionin tuomioistuimelta pyydetään vastausta Belgian kuningaskunnan kantaman veron, jota yritykset joutuvat tietyissä olosuhteissa maksamaan voitonjaon yhteydessä, yhteensopivuudesta sijoittautumisvapauden ja direktiivin 2011/96/EU² (jäljempänä emo-tytäryhtiödirektiivi) kanssa.
2. Belgian verolainsäädännön mukaan yritykset voivat rajoittamattomasti vähentää tappioita tulevana verovuosina ja tehdä niin sanottua riskipääomaa³ koskevan vähennyksen. Belgian hallituksen esittämien tietojen mukaan nämä toimenpiteet ovat kuitenkin johtaneet siihen, että tietyt yritykset eivät ole maksaneet enää juuri lainkaan veroja, vaikka ovat jakaneet voittoja. Koska tämä ei ole oikeudenmukaista muita verovelvollisia kohtaan, näitä vähennysmahdollisuuden aiheuttamia lieveilmiöitä pyritään rajoittamaan erityisellä oikeudenmukaisuusverolla (fairness tax).⁴
3. Veroon turvaudutaan lähinnä silloin, kun yritykset jakavat voittoja mutta ovat tehokkaasti alentaneet saman verokauden liikevoiton verotustaan käyttämällä hyväkseen mainittuja vähennyksiä. Yksinkertaistetusti ilmaistuna veron peruste liittyy summaan, jonka verran yhtiön jakamat voitot ylittävät sen verotettavan tuloksen. Tämä summa kerrotaan ennen verokannan soveltamista niin sanotulla suhteellisuuskertoimella, joka ilmoittaa, minkä verran tulosta on pienennetty käyttämällä tappio- tai riskipääomavähennyksiä.

1 — Alkuperäinen kieli: saksa.

2 — Eri jäsenvaltioissa sijaitseviin emo- ja tytäryhtiöihin sovellettavasta yhteisestä verojärjestelmästä 30.11.2011 annettu neuvoston direktiivi (EUVL 2011, L 345, s. 8), sellaisena kuin se on muutettuna 27.1.2015 annetulla neuvoston direktiivillä (EU) 2015/121 (EUVL 2015, L 21, s. 1).

3 — Vähennyksen avulla yritysten tuloista maksettavan veron määräytymisperusteesta vähennetään laskennallisesti korot, joita pidetään korvauksena yrityksen omasta pääomasta. Unionin tuomioistuin on jo käsitellyt tätä vähennystä 4.7.2013 annetussa tuomiossa Argenta Spaarbank (C-350/11, EU:C:2013:447).

4 — Ks. toimivaltaisen ministerin Belgian edustajainhuoneen sosiaalivaliokunnan mietinnössä 15.7.2013 esittämät toteamukset (Parl. St., Kamer, 2012–2013, DOC 53-2891/007, s. 38).

4. Oikeudenmukaisuusveron yhteensopivuus sijoittautumisvapauden kanssa kyseenalaistetaan, koska se koskee myös sellaisia ulkomaisia yhtiöitä, joiden toiminta Belgiassa perustuu tytäryhtiön sijasta kiinteään toimipaikkaan. Koska verolla on yhteisöveron ominaisuuksien lisäksi myös osinkojen lähdeveron ominaisuuksia, on lisäksi riidanalaista, onko se emo-tytäryhtiödirektiivin vastainen.⁵

II Asiaa koskeva lainsäädäntö

A Unionin oikeus

5. Käsiteltävää asiaa koskeva unionin lainsäädäntö muodostuu SEUT 49–SEUT 55 artiklassa määrätystä sijoittautumisvapaudesta ja emo-tytäryhtiödirektiivistä.

6. Emo-tytäryhtiödirektiiviä sovelletaan sen 1 artiklan 1 kohdan mukaan

”a) kyseisessä jäsenvaltiossa sijaitseville yhtiöille jaettuihin voittoihin, jotka ovat peräisin niiden muissa jäsenvaltioissa sijaitsevista tytäryhtiöistä;

b) kyseisessä jäsenvaltiossa sijaitsevien tytäryhtiöiden muissa jäsenvaltioissa sijaitseville emoyhtiölleen jakamiin voittoihin;

– –”

7. Emo-tytäryhtiödirektiivin 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jos emoyhtiölle tai sen kiinteälle toimipaikalle jaetaan voittoa muutoin kuin tytäryhtiön selvitystilaan joutumisen yhteydessä sillä perusteella, että emoyhtiö on tytäryhtiönsä osakas, emoyhtiön sijaintijäsenvaltion ja sen kiinteän toimipaikan sijaintijäsenvaltion on joko

a) jätettävä verottamatta tämä voitto siltä osin kuin tällainen voitto ei ole tytäryhtiölle vähennyskelpoinen ja verotettava tämä voitto siltä osin kuin tällainen voitto on tytäryhtiölle vähennyskelpoinen; tai

b) verotettava tällaista voittoa, mutta samalla sallittava emoyhtiön ja kiinteän toimipaikan vähentää maksettavan veron määrästä osuus, jonka tytäryhtiö tai mikä tahansa alatytäryhtiö on maksanut voittoon liittyvästä yhtiöverosta, edellyttäen, että kunkin tason yhtiö ja alatytäryhtiö kuuluvat 2 artiklassa vahvistetun määritelmän piiriin ja täyttävät 3 artiklassa säädetyt vaatimukset, mutta kuitenkin enintään emoyhtiölle maksettavaksi määrättyä veromäärää vastaava määrä.

– –

3. Kukin jäsenvaltio voi kuitenkin säätää, ettei osuuteen liittyviä kuluja tai tytäryhtiön voitonjaosta johtuvia arvonlennuksia saa vähentää emoyhtiön verotettavista voitoista.

Jos näissä tapauksissa osuuteen liittyvät hallintokulut vahvistetaan vakiomenetelmällä, vakiomäärä ei saa olla suurempi kuin 5 prosenttia tytäryhtiön jakamista voitoista.

– –”

5 — Unionin tuomioistuimessa on vireillä lisäksi asia, joka koskee Ranskassa kannettavaa veroa, jolla on rakenteellisia samankaltaisuuksia Belgian oikeudenmukaisuusveron kanssa; ks. asia Association française des entreprises privées ym., C-365/16.

8. Emo-tytäryhtiödirektiivin 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tytäryhtiön emoyhtiölleen jakama voitto on vapautettava lähdeverosta.”

B Kansallinen oikeus

9. Oikeudenmukaisuusvero perustuu 30.7.2013 annettuun lakiin,⁶ jonka 43–50 §:llä muutettiin vuoden 1992 tuloverokoodeksia (Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, jäljempänä WIB). Tässä laissa käyttöön otetun WIB:n 219 ter §:n 1 momentin mukaan belgialaisilta yrityksiltä kannetaan verovuodesta 2014 alkaen yhteisöverotuksessa erillistä veroa.⁷

10. WIB:n 219 ter §:n 2 momentin mukaan tämän veron perusteen määrittämisen lähtökohtana on verokaudella jaettujen bruttomääräisten osinkojen ja lopullisen verotettavan tuloksen, johon yhteisöveron verokantaa tosiasiallisesti sovelletaan, välinen positiivinen erotus. WIB:n 219 ter §:n 3 momentin mukaan tästä summasta vähennetään jaettujen osinkojen se osa, joka on peräisin aiempina ajankohtana ja viimeistään verovuonna 2014 verotetuista rahastoista.

11. WIB:n 219 ter §:n 4 momentin mukaan näin saatu saldo kerrotaan sen jälkeen kertoimella (niin sanotulla suhteellisuuskertoimella), joka lasketaan osamääränä, jossa

- osoittajana on siirrettävien tappioiden vähennys ja riskipääoman vähennys sellaisina kuin niitä on tosiasiallisesti sovellettu verokaudella,
- nimittäjänä on verokauden verotuksellinen tulos, pois lukien verosta vapautetut arvonlaskut, varaukset ja arvonnousut.

12. WIB:n 219 ter §:n 5 momentissa vahvistetaan, ettei veron perustetta voida rajoittaa tai vähentää millään muulla tavalla.

13. WIB:n 219 ter §:n 6 momentin mukaan, luettuna yhdessä WIB:n 463 bis §:n 1 momentin 1 kohdan kanssa, verokanta on 5,15 prosenttia.

14. WIB:n 233 §:n 3 momentin nojalla myös ulkomaisiin yhtiöihin, joilla on kiinteä toimipaikka Belgiassa, sovelletaan voittoa jaettaessa oikeudenmukaisuusveroa. Veron perusteen määrittämisessä otetaan huomioon ainoastaan se osa yhtiön jakamista brutto-osingoista, joka vastaa Belgian toimipaikan osuutta yhtiön kokonaistuloksesta.

III Pääasia ja oikeudenkäynti unionin tuomioistuimessa

15. Pääasian kohteena on yrityksen X NV Belgian Grondwettelijk Hofissa (perustuslakituomioistuin) nostama kanne, jossa vaaditaan kumoamaan 30.7.2013 annetun lain se pykälä, jolla oikeudenmukaisuusvero otettiin käyttöön.

16. Koska Grondwettelijk Hof epäilee oikeudenmukaisuusveron yhteensopivuutta sijoittautumisvapauden ja emo-tytäryhtiödirektiivin kanssa, se on 28.1.2015 esittänyt unionin tuomioistuimelle SEUT 267 artiklan mukaisesti seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko SEUT 49 artiklaa tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan

6 — Eräistä säännöksistä 30.7.2013 annettu laki (Wet van 30 juli 2013 houdende diverse bepalingen), julkaistu Belgisch Staatsbladissa 1.8.2013.

7 — WIB:n 1 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan yhtiöveroksi (vennootschapsbelasting) kutsutaan Belgiassa sijaitsevien yhtiöiden kokonaistulosta maksettavaa veroa.

- a) toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevilta yhtiöiltä, joilla on kiinteä toimipaikka Belgiassa, kannetaan veroa, jos ne päättävät jakaa voittoja, joita ei ole sisällytetty yhtiön lopulliseen verotettavaan tulokseen, riippumatta siitä, onko voittoa ohjattu Belgiassa sijaitsevasta kiinteästä toimipaikasta päätoimipaikkaan, kun taas toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevilta yhtiöiltä, joilla on belgialainen tytäryhtiö, ei kanneta tämän kaltaista veroa, jos ne päättävät jakaa voittoja, joita ei ole sisällytetty yhtiön lopulliseen verotettavaan tulokseen, riippumatta siitä, onko tytäryhtiö jakanut osinkoa;
- b) toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevilta yhtiöiltä, joilla on kiinteä toimipaikka Belgiassa, kannetaan veroa niiden rahastoidessa Belgiassa saadun voiton täysimääräisesti, jos ne päättävät jakaa voittoja, joita ei ole sisällytetty yhtiön lopulliseen verotettavaan tulokseen, kun taas belgialaisilta yhtiöiltä ei kanneta tämän kaltaista veroa niiden rahastoidessa voiton täysimääräisesti?
- 2) Onko emo-tytäryhtiödirektiivin 5 artiklaa tulkittava siten, että kyse on lähdeverosta, kun kansallisessa säännöksessä säädetään, että tytäryhtiön emoyhtiölleen jakamasta voitosta kannetaan veroa, koska saman verokauden aikana jaetaan osinkoja ja verotuksellista tulosta pienennetään tai se nollataan kokonaan vähentämällä riskipääoma ja/tai siirrettävät verotukselliset tappiot, kun taas voitosta ei kansallisen lainsäädännön perusteella kannettaisi veroa, jos se jäisi tytäryhtiölle eikä sitä jaettaisi emoyhtiölle?
- 3) Onko emo-tytäryhtiödirektiivin 4 artiklan 3 kohtaa tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa osinkojen jaosta kannetaan veroa, jos säännöstöstä seuraa, että yhtiön jakaessa osingon myöhempanä vuotena kuin sinä, jona se on itse saanut sen, siltä kannetaan veroa siitä osingon osasta, joka ylittää direktiivin edellä mainitussa 4 artiklan 3 kohdassa ilmoitetun rajamäärän, kun taas näin ei tehdä silloin, kun yhtiö jakaa osinkoa sinä vuonna, jolloin se sen saa?"

17. Menettelyssä unionin tuomioistuimessa pääasian kantaja, Belgian kuningaskunta, Ranskan tasavalta ja Euroopan komissio ovat esittäneet kirjallisia huomautuksia ja osallistuneet 22.6.2016 pidettyyn suulliseen käsittelyyn.

IV Oikeudellinen arviointi

A Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

18. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ensimmäinen kysymys koskee oikeudenmukaisuusveron yhteensopivuutta sijoittautumisvapauden kanssa kahdesta eri näkökulmasta. Kysymyksen ensimmäinen osa koskee ulkomaiselle yhtiölle Belgian toimintojen valitun oikeudellisen muodon mukaan syntyviä verovaikutuksia, ja toinen osa koskee kotimaisten ja ulkomaisten yhtiöiden erilaista kohtelua, kun ne rahastoivat Belgiassa saadut voitot.

1. Väitetty erilainen kohtelu oikeudellisen muodon valinnan johdosta

19. Ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen ensimmäisen osan avulla on tarkoitus selvittää lähinnä, onko sijoittautumisvapaus esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan ulkomaisilta yhtiöiltä, joilla on Belgiassa kiinteä toimipaikka, kannetaan voitonjaon yhteydessä veroa, jota niiltä ei kuitenkaan kanneta, kun ne harjoittavat toimintaansa Belgiassa tytäryhtiön välityksellä.

20. Pääasian kantaja katsoo, että oikeudenmukaisuusveron kantamiseen liittyvät säännöt estävät ulkomaisia yhtiöitä valitsemasta vapaasti toimintansa oikeudellisen muodon Belgiassa. Jos ulkomainen yhtiö aloittaa siellä toiminnan tytäryhtiön välityksellä, vero kohdistuu siihen ainoastaan epäsuorasti ja siltä osin kuin tytäryhtiö jakaa sille voittoja. Jos toimintaa Belgiassa harjoitetaan kiinteään toimipaikkaan välityksellä, siihen sovelletaan oikeudenmukaisuusveroa, kun se jakaa itselleen voittoa. Ulkomaista yhtiötä, jolla on kiinteä toimipaikka Belgiassa, kohdellaan näin ollen epäedullisemmin kuin jos sillä olisi siellä tytäryhtiö.

21. Sen vuoksi on tutkittava, onko kyse sijoittautumisvapauden rajoituksesta, kun veron kantamisesta jäsenvaltiossa seuraa ulkomaisten yhtiöiden erilainen kohtelu sen mukaan, onko niillä kyseisessä jäsenvaltiossa kiinteä toimipaikka vai tytäryhtiö.

22. Yhtiöille myönnetään sijoittautumisvapaus SEUT 49 ja SEUT 54 artiklassa. Niiden mukaan jäsenvaltiossa sijaitsevilla yhtiöillä on oikeus harjoittaa toimintaa toisessa jäsenvaltiossa tytäryhtiön, sivuliikkeen tai kauppaedustajan liikkeen välityksellä.⁸ Sivuliike vastaa vero-oikeudellisesti kiinteää toimipaikkaa.⁹

23. Koska SEUT 49 artiklan ensimmäisen kohdan toisessa virkkeessä nimenomaisesti annetaan talouden toimijoille mahdollisuus vapaasti valita sopiva oikeudellinen muoto toimintansa harjoittamiseen toisessa jäsenvaltiossa, tätä valinnan vapautta ei voida rajoittaa syrjivillä verosäännöksillä vastaanottavassa jäsenvaltiossa.¹⁰ Vapaudella valita sopiva oikeudellinen muoto toiminnan harjoittamiseksi toisessa jäsenvaltiossa on tarkoitus mahdollistaa muun muassa se, että yhtiöt, joilla on kotipaikka jäsenvaltiossa, voivat avata sivuliikkeen toisessa jäsenvaltiossa harjoittaakseen siellä toimintaansa edellytyksin, jotka ovat samoja kuin tällaisten yhtiöiden tytäryhtiöihin sovellettavat edellytykset.¹¹ Lisäksi vastaanottavan jäsenvaltion ei ole mahdollista nojautua siihen, että ulkomainen yhtiö voi estää mahdollisen haitallisen epäyhdenvertaisen kohtelun valitsemalla toiminnalleen vastaanottavassa jäsenvaltiossa toisen oikeudellisen muodon, esimerkiksi tytäryhtiön sivuliikkeen asemesta.¹²

24. Pääasian kantajan käsityksen vastaisesti oikeudellisen muodon valinnan vapautta ei pidä kuitenkaan tulkita itsenäiseksi periaatteeksi. Unionin tuomioistuin pitää sitä perustellusti ainoastaan heijastuksena velvollisuudesta yhdenvertaiseen kohteluun oman valtion kansalaisen kanssa, sen tarjoamatta sen laajempaa suojan tasoa.¹³ Jos perusvapauksien tarkoituksena on nimittäin toteuttaa sisämarkkinat poistamalla nimenomaan rajat ylittävän kaupan esteet, erilliselle velvollisuudelle laatia oikeudellisen muodon kannalta neutraaleja verotusta koskevia säännöksiä ei voi jäädä tilaa.

8 — Ks. mm. tuomio 28.1.1986, komissio v. Ranska (270/83, EU:C:1986:37, 18 kohta); tuomio 21.9.1999, Saint-Gobain ZN (C-307/97, EU:C:1999:438, 35 kohta); tuomio 25.2.2010, X Holding (C-337/08, EU:C:2010:89, 17 kohta) ja tuomio 6.9.2012, Philips Electronics UK (C-18/11, EU:C:2012:532, 12 kohta).

9 — Ks. Euroopan komission 3.10.2011 tekemä ehdotus neuvoston direktiiviksi yhteisestä yhdistetystä yhteisöveropohjasta (CCCTB), 5 artiklan 1 kohdan b alakohta, KOM(2011) 121 lopullinen.

10 — Ks. mm. tuomio 28.1.1986, komissio v. Ranska (270/83, EU:C:1986:37, 22 kohta); tuomio 23.2.2006, CLT-UFA (C-253/03, EU:C:2006:129, 14 kohta); tuomio 18.7.2007, Oy AA (C-231/05, EU:C:2007:439, 40 kohta), tuomio 6.9.2012, Philips Electronics UK (C-18/11, EU:C:2012:532, 13 kohta) ja määräys 4.6.2009, KBC Bank ja Beleggen, Risicokapitaal, Beheer (C-439/07 ja C-499/07, EU:C:2009:339, 77 kohta).

11 — Tuomio 23.2.2006, CLT-UFA (C-253/03, EU:C:2006:129, 15 kohta) ja tuomio 6.9.2012, Philips Electronics UK (C-18/11, EU:C:2012:532, 14 kohta).

12 — Ks. tuomio 18.7.2007, Oy AA (C-231/05, EU:C:2007:439, 40 kohta).

13 — Ks. tuomio 28.1.1986, komissio v. Ranska (270/83, EU:C:1986:37, 15 kohta) ja tuomio 21.9.1999, Saint-Gobain ZN (C-307/97, EU:C:1999:438, 14 kohta), joissa yhteisöjen tuomioistuin otti tässä yhteydessä lähtökohdaksi sijoittautumisvapauden yhden ja saman rikkomisen. Ks. myös tuomio 6.9.2012, Philips Electronics UK (C-18/11, EU:C:2012:532, 13–15 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin tyytyi kuitenkin tuomiossa 23.2.2006, CLT-UFA (C-253/03, EU:C:2006:129) arvioimaan oikeudellisen muodon vapaan valinnan näkökulmaa, mutta se ei vaikuta siihen toiseikkaan, että tämänkin asian taustalla oli lähinnä rajat ylittävän tilanteen epäedullinen kohtelu jäsenvaltion sisäiseen tilanteeseen verrattuna.

25. Tästä seuraava ulkomaisen yhtiön erilainen verotuksellinen kohtelu sen mukaan, harjoittaako se toimintaa vastaanottavassa jäsenvaltiossa kiinteän toimipaikan vai tytäryhtiön välityksellä, ei voi sen vuoksi sinällään johtaa sijoittautumisvapauden rajoittamiseen. Jotta kyse olisi rajoituksesta, edellytyksenä on pikemminkin aina rajat ylittävän tilanteen epäedullinen kohtelu vastaavaan, täysin jäsenvaltion sisäiseen tilanteeseen verrattuna.

26. Sijoittautumisvapauden rajoituksen toteaminen edellyttää käsiteltävässä asiassa näin ollen sitä, että ulkomaista yhtiötä, joka harjoittaa toimintaansa Belgiassa kiinteän toimipaikan välityksellä, kohdellaan Belgian oikeudenmukaisuusveron kantamisen yhteydessä epäedullisesti kotimaiseen yhtiöön verrattuna – joka puolestaan voi olla ulkomaisen yhtiön tytäryhtiö.

27. Tällaista epäedullista kohtelua ei kuitenkaan ole nähtävissä.

28. Kotimaiseen ja ulkomaiseen yhtiöön sovelletaan oikeudenmukaisuusveroa kannettaessa samaa verokantaa. Myös verotettava tapahtuma on molemmissa tapauksissa sama. Se liittyy voittojen jakoon siltä osin kuin samalla verokaudella on tehty vähennyksiä siirrettävien tappioiden ja riskipääoman perusteella. Siltä osin kuin lisäksi ulkomaisten yhtiöiden veron perusteen määrittämisessä otetaan huomioon osingot siinä samassa suhteessa kuin Belgian kiinteän toimipaikan tulos on sen omistavan yhtiön kokonaistulokseen, tämä menettelytapa heijastaa ulkomaisten yhtiöiden rajoitettua verovelvollisuutta Belgiassa.

29. Ulkomaisen yhtiön jakamien osinkojen oikeudenmukaisuusveron laskennassa huomioon otettava osa ei kuitenkaan välttämättä ilmaise täsmälleen sitä voittoa, jonka nimenomaan Belgiassa sijaitseva kiinteä toimipaikka tuotti yhtiölle Belgian veroalueella. Tämä pätee kuitenkin yhtä lailla sellaisen kotimaisen yhtiön osinkoihin, jolla on kiinteä toimipaikka ulkomailla. Myöskään näiden kiinteiden toimipaikkojen voittoja ei yleensä veroteta tehokkaasti Belgiassa, mutta ne sisältyvät kuitenkin osinkoihin, jotka otetaan huomioon kotimaisten yhtiöiden oikeudenmukaisuusveron laskennassa. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna veron laskentasäännöt vaikuttavat pikemminkin jopa suosivan ulkomaisia yhtiöitä, mikä sulkee pois sijoittautumisvapauden kannalta merkityksellisen epäedullisen kohtelun.

30. Ensimmäisen kysymyksen ensimmäiseen osaan on näin ollen vastattava, ettei sijoittautumisvapaus ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan ulkomaiselta yhtiöltä, jolla on Belgiassa kiinteä toimipaikka, kannetaan voitonjaon yhteydessä Belgian oikeudenmukaisuusveron kaltaista veroa, jota niiltä ei kuitenkaan kanneta, kun ne harjoittavat toimintaansa Belgiassa tytäryhtiön välityksellä.

2. Väitetty erilainen kohtelu rahastoinnin yhteydessä

31. Ensimmäisen kysymyksen toisessa osassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee, onko sijoittautumisvapaus esteenä oikeudenmukaisuusveron kantamiselle, kun sitä kannetaan ulkomaisilta yhtiöiltä, jotka toimivat Belgiassa kiinteän toimipaikan välityksellä, voitonjaon yhteydessä, vaikka ne ovat rahastoineet toimipaikan voiton, kun taas belgialaisilta yhtiöiltä ei kanneta tämän kaltaista veroa niiden rahastoidessa voiton täysimääräisesti.

32. Kuvatussa tilanteessa ulkomaista yhtiötä kohdellaan epäedullisesti kotimaiseen yhtiöön verrattuna siltä osin, että ainoastaan ensin mainitulta kannetaan oikeudenmukaisuusveroa. Tilanteet eivät kuitenkaan selvästikään ole veron kantamisen kannalta objektiivisesti rinnastettavissa keskenään.

33. Kun kotimainen yhtiö nimittäin rahastoi ennakkoratkaisupyynnön taustalla olevassa tilanteessa koko voittonsa, ulkomaisessa yhtiössä tapahtuu voitonjako. On kuitenkin ilmeistä, että oikeudenmukaisuusveron kaltainen vero, jota kannetaan ainoastaan voittoa jaettaessa, voi itsestään selvästi asettaa huonompaan asemaan ainoastaan yhtiöitä, jotka myös jakavat voittoja. Sijoittautumisvapautta ei näissä olosuhteissa rajoiteta.

34. Ensimmäisen kysymyksen toiseen osaan on näin ollen vastattava, ettei sijoittautumisvapaus ole esteenä Belgian oikeudenmukaisuusveron kaltaiselle verolle, kun sitä kannetaan ulkomaiselta yhtiöltä, joka toimii jäsenvaltiossa kiinteän toimipaikan välityksellä, voitonjaon yhteydessä, vaikka se rahastoi toimipaikan voiton, kun taas kotimaiselta yhtiöltä ei kanneta tämän kaltaista veroa sen rahastoidessa voiton täysimääräisesti.

BToinen ennakkoratkaisukysymys

35. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toisen kysymyksen tarkoituksena on selvittää, onko oikeudenmukaisuusveron kantaminen luokiteltava emo-tytäryhtiödirektiivin 5 artiklassa tarkoitetuksi lähdeveroksi.

36. Mikäli tähän kysymykseen vastattaisiin myöntävästi, vero olisi ristiriidassa emo-tytäryhtiödirektiivin 5 artiklan kanssa, koska mainitun säännöksen mukaan tytäryhtiön emoyhtiölleen jakamat voitot on vapautettava lähdeverosta.

37. Emo-tytäryhtiödirektiivissä ei määritellä sen 5 artiklassa tarkoitettua lähdeveron käsitettä. Unionin tuomioistuin tulkitsee kuitenkin kyseistä säännöstä vakiintuneessa oikeuskäytännössään siten, että mikä tahansa vero, joka kannetaan siitä jäsenvaltiosta saadusta tulosta, josta osingot jaetaan, ja jonka osalta verotettavana tapahtumana on osingon tai muun arvopapereista koituvan tuoton maksaminen, on direktiivin 5 artiklassa tarkoitettu voitonjakoon kohdistuva lähdevero, kun kyseisen veron määräytymisperuste on näistä arvopapereista koitua tuotto ja kun verovelvollisena on näiden arvopapereiden haltija.¹⁴

38. Kolmen edellytyksen on näin ollen täytyttävä, jotta lähtökohdaksi voidaan ottaa emo-tytäryhtiödirektiivin 5 artiklassa tarkoitettu lähdevero: verotuksen käynnistää voitonjako, veron peruste määräytyy voitonjaon laajuuden mukaan ja verovelvollisena on se, jolle voittoa jaetaan.

39. Asianosaiset ovat yhtä mieltä siitä, että oikeudenmukaisuusvero täyttää kaksi ensimmäistä edellytystä. Vero liittyy ensinnäkin voitonjakoon; ilman voitonjakoa sitä ei kanneta. Toiseksi veron perusteen laskennassa käytetään voitonjaon laajuutta. Sillä ei ole merkitystä, että oikeudenmukaisuusveron määräytymisperustetta muutetaan vielä sen jälkeen. Oikeuskäytännön mukaan riittää nimittäin, että voitonjako sisältyy veron perusteeseen.¹⁵

40. Kolmas edellytys sen sijaan ei täyty, koska oikeudenmukaisuusveron verovelvollisena on voittoa jakava yhtiö eikä se, jolle voittoa jaetaan.

41. Unionin tuomioistuin katsoi tosin tuomiossa Athinaiki Zythopoiia¹⁶ tytäryhtiön verotuksen emo-tytäryhtiödirektiivin 5 artiklassa tarkoitetuksi lähdeveroksi ja perusteli sitä taloudellisilla syillä, joiden lähtökohtana on tytäryhtiön verotuksen vaikutus emoyhtiöön.¹⁷ Tätä säännöstä koskevassa muussa oikeuskäytännössään unionin tuomioistuin on kuitenkin viitannut aina voittoa jakavan yhtiön

14 — Tuomio 8.6.2000, Epson Europe (C-375/98, EU:C:2000:302, 23 kohta); tuomio 25.9.2003, Océ van der Grinten (C-58/01, EU:C:2003:495, 47 kohta); tuomio 12.12.2006, Test Claimants in the FII Group Litigation (C-446/04, EU:C:2006:774, 108 kohta); tuomio 26.6.2008, Burda (C-284/06, EU:C:2008:365, 52 kohta) ja tuomio 24.6.2010, P. Ferrero ja General Beverage Europe (C-338/08 ja C-339/08, EU:C:2010:364, 26 kohta).

15 — Tuomio 25.9.2003, Océ van der Grinten (C-58/01, EU:C:2003:495, 52 kohta)

16 — Tuomio 4.10.2001 (C-294/99, EU:C:2001:505).

17 — Ks. tuomio 4.10.2001, Athinaiki Zythopoiia (C-294/99, EU:C:2001:505, 29 kohta) ja julkisasiamies Alberin samassa asiassa esittämä ratkaisuehdotus (EU:C:2001:263, 32 kohta).

veronmaksuvelvollisuuteen.¹⁸ Tuomioissa Burda¹⁹ unionin tuomioistuin perustellusti totesi tältä osin nimenomaisesti, että 5 artiklassa tarkoitettua lähdeveroa koskevana edellytyksenä on edelleen, että verovelvollisena on niiden arvopapereiden haltija, jotka ovat todisteena voittoa jakavasta yhtiöstä omistetusta osuudesta.²⁰

42. Emo-tytäryhtiödirektiivi ei nimittäin koske tytäryhtiön tulojen ensimmäistä verotusta.²¹ Vaikka sen 5 artiklassa kielletään lähdeveron kantaminen emoyhtiölle jaetusta voitosta, kieltö ei näin ollen ulotu tytäryhtiön liiketoiminnastaan saamista tuloista maksamaan veroon, vaikka tätä veroa on maksettava ainoastaan voitonjaon yhteydessä.²² Tämä vahvistetaan direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa, jonka mukaan ilmaisu lähdevero ei käsitä nimenomaan tytäryhtiön yhtiöveron etukäteis- tai ennakkomaksua. Tämän pitää koskea myös oikeudenmukaisuusveron kaltaista veroa, jonka perusteella yhtiön tulot ovat tietyissä olosuhteissa jälkiverotuksen alaisia.

43. Edellä esitetyn vuoksi ei voida hyväksyä myöskään pääasian kantajan väitettä, jonka mukaan voittoa jakava yhtiö on oikeudenmukaisuusveron yhteydessä verovelvollinen ainoastaan muodollisesti ja todellisuudessa se on osuuden haltija, koska jaettu voitto pienenee maksettavan veron vuoksi. Yhtiön tulojen verotus johtaa pikemminkin aina väistämättä siihen, että osuuden haltijoille voidaan jakaa voittoa ainoastaan vastaavasti pienempi summa.

44. Toiseen ennakkoratkaisukysymykseen on näin ollen vastattava siten, että Belgian oikeudenmukaisuusveron kaltaisen veron kantaminen ei vastaa emo-tytäryhtiödirektiivin 5 artiklassa tarkoitettua lähdeveroa.

CKolmas ennakkoratkaisukysymys

45. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lopuksi kolmannella kysymyksellään, onko emo-tytäryhtiödirektiivin 4 artiklan 3 kohta esteenä oikeudenmukaisuusveron kantamiselle, jos kantamisesta seuraa, että yhtiön jakaessa osingon myöhempänä vuotena kuin sinä, jona se on itse saanut sen, siltä kannetaan veroa siitä osingon osasta, joka ylittää direktiivin edellä mainitussa kohdassa ilmoitetun rajamäärän.

46. Ennakkoratkaisukysymys koskee tilannetta, jossa Belgiassa asuva yhtiö on saanut yrityskehityksen jäsenenä osinkoja ja jakaa ne sen jälkeen itse (edelleen). Kysymys perustuu lisäksi siihen olettamukseen, että tällaisiin osinkoihin kohdistuu oikeudenmukaisuusveron kantamiseen liittyvien sääntöjen vuoksi ankarampi verotus kuin emo-tytäryhtiödirektiivin 4 artiklan 3 kohdassa sallitaan, mikäli osingot jaetaan (edelleen) myöhempänä vuotena kuin sinä, jona ne on itse saatu.

47. Emo-tytäryhtiödirektiivin 4 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, ettei osuuteen liittyviä kuluja tai tytäryhtiön voitonjaosta johtuvia arvonalennuksia saa vähentää emoyhtiön verotettavista voitoista. Jos näissä tapauksissa osuuteen liittyvät hallintokulut vahvistetaan vakiomenetelmällä, vakiomäärä ei saa olla suurempi kuin 5 prosenttia tytäryhtiön jakamista voitoista.

18 — Ks. tuomio 8.6.2000, Epsilon Europe (C-375/98, EU:C:2000:302, 23 kohta); tuomio 25.9.2003, Océ van der Grinten (C-58/01, EU:C:2003:495, 47 kohta); tuomio 12.12.2006, Test Claimants in the FII Group Litigation (C-446/04, EU:C:2006:774, 108 kohta); tuomio 26.6.2008, Burda (C-284/06, EU:C:2008:365, 52 kohta) ja tuomio 24.6.2010, P. Ferrero ja General Beverage Europe (C-338/08 ja C-339/08, EU:C:2010:364, 26 kohta).

19 — Tuomio 26.6.2008 (C-284/06, EU:C:2008:365).

20 — Ks. tuomio 26.6.2008, Burda (C-284/06, EU:C:2008:365, 61 kohta ja sitä seuraava kohta).

21 — Ks. tuomio 12.12.2006, Test Claimants in Class IV of the ACT Group Litigation (C-374/04, EU:C:2006:773, 60 kohta) ja tuomio 18.7.2007, Oy AA (C-231/05, EU:C:2007:439, 27 kohta).

22 — Ks. julkisasiamies Mengozzin ratkaisuehdotus Burda (C-284/06, EU:C:2008:60, 55 kohta).

48. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen antamien tietojen mukaan Belgian lainsäätävä on antanut emo-tytäryhtiödirektiivin 4 artiklan 3 kohdan täytäntöönpanemiseksi säännösten, jonka mukaan laissa säädettyjen edellytysten täytyessä 95 prosenttia emoyhtiön saamien osinkojen määrästä voidaan vähentää tämän yhtiön voitosta. Jäljelle jääviä 5:tä prosenttia verotetaan yhtiön tulona.

49. Asianosaiset ovat erimielisiä siitä, missä olosuhteissa saatuihin osinkoihin voi tosiasiallisesti kohdistua korkeampi verotus osinkoja edelleen jaettaessa. Belgian hallituksenkin toteamuksista käy kuitenkin ilmi, että sellainen on mahdollista. Syynä on se, että oikeudenmukaisuusveron veron perustetta määritettäessä otetaan lähtökohdaksi verokauden aikana jaetut brutto-osingot. Sitä ei eritellä, sisältyykö niihin myös osinkoja, jotka jakava yhtiö itse on saanut.

50. Belgian hallitus katsoo, että emo-tytäryhtiödirektiivin 4 artiklan 3 kohdan vaatimukset silti täyttyvät. Siltä osin kuin direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa nimittäin säädetään saatujen osinkojen vapautuksesta tai hyvityksestä, sen sanamuodosta voidaan päätellä, että velvollisuus koskee ainoastaan tällaisten osinkojen saamista. Sen sijaan edelleen jakamista se ei koske. Sama pätee direktiivin 4 artiklan 3 kohtaan.

51. Näitä perusteluja ei voida hyväksyä. Tällainen tulkinta olisi ristiriidassa emo-tytäryhtiödirektiivin rakenteen ja tarkoituksen kanssa ja heikentäisi sen tehokkuutta.

52. Emo-tytäryhtiödirektiivin 4 ja 5 artiklassa tehdään perustavanlaatuinen päätös tytäryhtiön voittojen verotusoikeuden jakamisesta. Periaatteessa tytäryhtiön jäsenvaltiolla on oikeus verottaa sen voittoja. Näin varmistetaan, että voitonjaot, jotka kuuluvat emo-tytäryhtiödirektiivin soveltamisalaan, ovat verotuksellisesti neutraaleja tapahtumia.²³ Tämä koskee myös omistusketjuja, koska kaksin- tai moninkertaista verotusta on vältettävä myös, kun voittoja jaetaan emoyhtiölle tytäryhtiöketjun kautta.²⁴

53. Näin ollen ei ole emo-tytäryhtiödirektiivin kanssa yhteensopivaa, että yhtiön voitoista kannetaan yrityskehityksessä ylempänä seuraavassa yhtiössä suurempi vero kuin direktiivin 4 artiklassa sallitaan. Tällöin ei voi olla merkitystä sillä, tapahtuuko verotus osinkojen saannin vai niiden edelleen jakamisen yhteydessä. Toisenlainen tulkinta johtaisi siihen, että jäsenvaltio voisi välttyä direktiivin mukaisten velvoitteidensa täyttämistä muuttamalla yksinkertaisesti veronkantotekniikkaa. Siitä riippumatta direktiivin 1–3 artiklan muiden direktiivin soveltamista koskevien edellytysten on aina täytyttävä kunkin voitonjaon yhteydessä.

54. Belgian ja Ranskan hallitusten esille ottama tuomio *Test Claimants in the FII Group Litigation*²⁵ ei ole esteenä tälle. Kyseinen asia koski veroennakkojärjestelmän muodostamaa erityistapausta, jossa kotimaisen emoyhtiön piti maksaa yhteisöveron ennakkomaksu, kun se jakoi ulkomaiselta tytäryhtiöltä saamia osinkoja. Unionin tuomioistuin totesi tästä, ettei emo-tytäryhtiödirektiivin 4 artiklan 1 kohdassa velvoiteta jäsenvaltiota takaamaan, että maksettavan ennakon määrä määritetään kaikissa olosuhteissa tytäryhtiön asuinjäsenvaltiossaan maksaman yhteisöveron mukaan.²⁶ Tämän perusteella ei voida kuitenkaan päätellä, ettei direktiiviä sovelleta, kun saatuja osinkoja jaetaan edelleen.

55. Kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen on näin ollen vastattava, että emo-tytäryhtiödirektiivin 4 artiklan 3 kohta on esteenä veron kantamiselle, jos siitä seuraa, että yhtiön jakaessa osinkoja, jotka se on itse saanut direktiivin soveltamisalalla ja jakaa nyt edelleen, siltä kannetaan veroa yli 4 artiklan 3 kohdassa sallitun määrän.

23 — Ks. tuomio 3.4.2008, *Banque Fédérative du Crédit Mutuel* (C-27/07, EU:C:2008:195, 24 kohta) ja tuomio 12.2.2009, *Cobelfret* (C-138/07, EU:C:2009:82, 29 kohta) sekä emo-tytäryhtiödirektiivin johdanto-osan kahdeksas perustelukappale.

24 — Ks. emo-tytäryhtiödirektiivin johdanto-osan 11 perustelukappale.

25 — Tuomio 12.12.2006 (C-446/04, EU:C:2006:774).

26 — Ks. tuomio 12.12.2006, *Test Claimants in the FII Group Litigation* (C-446/04, EU:C:2006:774, 105 kohta).

V Ratkaisuehdotus

56. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että Grondwettelijk Hofin ennakkoratkaisupyyntöön vastataan seuraavasti:

- 1) SEUT 49 artiklaa, luettuna yhdessä SEUT 54 artiklan kanssa, on tulkittava siten, ettei se ole esteenä jäsenvaltion säännöstölle, jonka mukaan
 - a) ulkomaiselta yhtiöltä, jolla on voittoa tuottava kiinteä toimipaikka kyseisessä jäsenvaltiossa, kannetaan tietyillä edellytyksillä veroa voitonjaon yhteydessä, kun taas ulkomaiselta yhtiöltä, jolla on tytäryhtiö tässä jäsenvaltiossa, ei kanneta tätä veroa
 - b) ulkomaiselta yhtiöltä, jolla on voittoa tuottava kiinteä toimipaikka kyseisessä jäsenvaltiossa, kannetaan tietyillä edellytyksillä veroa voitonjaon yhteydessä, vaikka se rahastoi toimipaikan voiton täysimääräisesti, kun taas kotimaiselta yhtiöltä ei kanneta tämän kaltaista veroa sen rahastoidessa voiton täysimääräisesti.
- 2) Kansallinen säännöstö, jonka mukaan yhtiöön sovelletaan voitonjaon yhteydessä ylimääräistä liikevoittoverotusta, ei ole direktiivin 2011/96/EU 5 artiklassa tarkoitettu lähdevero.
- 3) Direktiivin 2011/96 4 artiklan 3 kohta on esteenä kansalliselle säännöstölle, josta seuraa, että yhtiön jakaessa osinkoja, jotka se on itse saanut direktiivin soveltamisalalla ja jakaa nyt edelleen, siltä kannetaan veroa yli 4 artiklan 3 kohdassa sallitun määrän.